

DOMOVINA

Štev. 39.

V Ljubljani, 15. novembra 1918.

Leto I.

Konec svetovne vojne.

Svetovne vojne je konec. Na francosko-nemški fronti so utihnili topovi in zadnje premirje, ki je bilo potrebno, da se ustavi strašno klanje štirih dolgih let, je sklenjeno. Sklenjeno s popolnim porazom Nemčije. Ko nam je sporočil brzjav ententne pogoje za premirje z Nemčijo, se nam je zdelo, da je nemogoče, da bi nekaj tako ponosna in ošabna Nemčija te pogoje mogla sprejeti. In vendar jih je sprejela. Seveda ne tista Nemčija, ki je začela leta 1914. vojno.

Tiste Nemčije, ki je hotela podjarmiti cel svet, ki se ni ozirala na pravice narodov in posameznikov, ki ji ni bila sveta nobena pogodba, tiste Nemčije ni več.

Ni več cesarja Viljema, ki je hotel cel svet strahovati, ki je vzdrževal militarizem, gospodstvo nasilnosti in meča, ni več Viljema, ki je žrtvoval svoji ošabnosti, gospodstvaželjnosti in prevzetosti milijone nemških in drugih vojakov. Oni Viljem, ki se je bal samo Boga in nikogar drugega na svetu, ki je poznal le enega Boga, ki pomaga Nemcem in ki je napovedal boj Germanstva proti Slovanstvu, ta Viljem je danes brez moči, brez dežele, ubežni kralj v tuji državi. Vlada nekaj premogočne in najbolj organizirane Nemčije, je danes vjetnik neznanne Nizozemske. Ošabnost in prevzetnost sta ga uničili kot pred sto leti Napoleona. Nekdaj je pozival ta vladar svoje vojake, ki so odhajali na Kitajsko tlačiti upor boksarjev, naj se obnašajo kot Huni. Ne samo tedaj, tudi v sedanji vojni so se obnašali njegovi vojaki tako kot se obnašajo najkrvoločnejši barbari. Na ukaz svojega vladarja so morili nedolžne otroke in žene, nabadali jih na bajonete ali pa zažigali v kočah. Tuje dežele so opustošili in požigali. Strah in trepet je šel pred njimi.

Danes gre strah in trepet po nemških deželah. Nemčija je v razsulu in plamenu. Povsod se dviga revolucija. Ne samo na cesarskem gradu v Berlinu vihra rdeča zastava revolucije, marveč po vseh glavnih mestih nemških zveznih držav. Povsod odstavljajo kralje in kneze, povsod bežijo ti iz dežele. Delavci imajo vso oblast v rokah. Nemčija postaja boljševiška. Kar je Nemčija pospeševala pred dobrim letom v Rusiji, to se ji sedaj v enaki meri vrača.

Nemčija je mislila, da bo podjarmila ves svet in vsemu svetu narekovala mir. Večkrat se je tako zdelo. S strahom in trepetom smo brali poročila o nemških zmagah, o nemških prodiranjih v francoske, ruske, romunske in laške pokrajine. Bali smo se za se, za svojo bodočnost. Vedeli smo, da je naš obstoj uničen, če pojde tako naprej. S tako nasilnostjo so postopali Nemci prav pred letom dni, ko so prodirali skozi naše kraje v Italijo. Trepetali smo, ko smo videli, da vse dosežejo, kar hočejo, da so nepremagljivi. In danes leži ta »nepremagljiva« Nemčija v prahu na tleh, strta do popolnosti, ponižana kot ni bila še nikdar nobena država. Vse, kar je dosegla, je izgubljeno. Mir brestlitovski in bukareški sta razveljavljena, izgubljena Alzacija z Loreno, prepuščen levi breg Rena in na stečaj odprta vrata v notranjost Nemčije, kamor ima ententa pravico vkorakati in kamor bo tudi vkorakala. Popolnoma osamljena je bila prisiljena Nemčija podpisati premirje. Vsi zavezniki so jo morali že preje zapustiti: Bulgarija, Turčija, Avstro - Ogrska. Najmočnejše zaveznice Avstro - Ogrske sploh ni več. Pred njo je razpadla in isti dan, ko je podpisala Nemčija premirje, je odložil cesar Karel vse vladarske posle in odpustil svoje zadnje ministrstvo.

Poraz Nemčije in njenih zaveznic je dokazal, da vse, kar se opira na krivico in nasilje, mora propasti. To je svarelil vzgled za vse ostale države, zlasti tudi za našega sosedo Italijo. B.

Ententni pogoji za premirje z Nemčijo.

Berolin, 10. novembra. (K. u.) Uradno se poroča: V izvlečka so pogoji premirja za Nemčijo s strani entente tile:

1. Pogoj stopij v veljavo 6 ur pozneje, ko so podpisani.

2. Takojšnja izpraznitev Belgije, Francoske in Alzacije-Lorene tekom 14 dni.

3. Nemčija mora izročiti: 50 000 topov, pred vsem težkih; 3000 strojnih pušk, 3000 minometov in 2000 letal.

4. Izpraznitev levega brega Rena. Moguncijo, Koblenca in Köln zasedejo ententne čete v krogu s premerom 30 kilometrov.

5. Na desnem bregu Rena 30 do 40 km globok nevtralen pas. Izpraznitev tekom 11 dni.

6. Na levem bregu Rena morajo nedotaknjene pustiti Nemci vse naprave, tovarne, železnice, dr.

7. Izročitev 5000 lokomotiv, 15000 vagonov in 10000 avtomobilov.

8. Nemčija preskrbi ententne čete.

9. Umaknitev vseh čet na vzhodu za mejo 1. avgusta 1914.

10. Nemčija nesmatra za več veljavne pogodbe v Brestu, Litovskem in Bukarešti.

11. Brezpogojna kapitulacija nemških čet v Vzhodni Afriki.

12. Povrnitev stanja Belgijske banke, ruskega in rumunskega zlata.

13. Vrnitev vojnih vjetnikov brez reciprocitete.

14. Nemčija odda 100 podmorskih čolnov, 8 lahkih križark in 6 dreadnoughtov. Ostale nemške vojne ladje se razorožijo ter jih ententa nadzira v nevtralnih ali ententnih pristaniščih.

15. Zagotovitev prostega prevoza skozi Kategat. Odstranitev min. Zasedenje vseh fortov in baterij, iz katerih bi bilo mogoče prosto plovbo skozi Kategat ovirati.

16. Blokada obstoja nadalje. Nemške ladje se smejo še nadalje pleniti.

17. Vse omejitve proste plovbe, proglašene od Nemčije nad nevtralnimi državami, se razveljavijo.

18. Premirje traja 30 dni.

Revolucija v Nemčiji.

V zadnji številki smo že sporočili, kako se je začela v Nemčiji revolucija z uporom nemških mornarjev v glavnem nemškem vojnem pristanišču Kielu. Od tam se je razširila po vseh obmorskih mestih in izbruhnila končno tudi v Berlinu. Povsod so se osnovali delavski in vojaški sveti, ki so pregnali stare oblasti in dobili vso moč v svoje roke. Na stran delavstva so prestopile garnizije v vseh večjih krajih s strojnimi puškami in topovi vred. Iz ječ so izpustili vse politične kaznjence. V Berlinu, Drazdanih in drugod je prišlo do velikih demonstracij. V Berlinu se je tudi streljalo. Na cesarskem gradu v Berlinu je izobesil znani poslanec Liebknecht rdečo zastavo. Revolucionarno gibanje v Nemčiji je naperjeno proti vojni in proti nemškemu cesarju in ostalim nemškim knezom. Ljudstvo hoče republiko, ki naj jo vodijo socialistična načela. Na Bavarskem so prisilili 8. novembra kralja, da se je odpovedal prestolu in oklical nato republiko. Kralj je zbežal z vso družino v Švico. Dne 9. novembra sta se morala odpovedati nemškemu prestolu nemški cesar Viljem in prestolonaslednik. Nato so oklicali socialni demokratje republiko in postavili za predsednika, poslanca Eberta. Cesar je npal, da bo Nemčija še nadalje ostala monarhija in da bo cesarjevičev najstarejši sin cesar. Ker je pa ta še

mladoleten, naj bi mesto njega vladal poslanec Ebert. Toda tudi ti upi cesarjevi so se izjalovili. Hohenzollerncem je odklenkalo za vedno. Nemčija bo zvezna republika. Pogajanja za premirje so se med tem nadaljevala. Ententa je predložila svoje pogoje, ki jih objavimo na drugem mestu in ki pomenijo za Nemčijo popolno kapitulacijo. Pogoji so tako trdi, da se zdijo človeku skoro neverjetni, a Nemčija jih je vendarle sprejela, ker jih je morala, in tako je nastalo na zadnji fronti, kjer se je še bojevalo, premirje. Svetovna vojna se je v glavnem končala s popolnim porazom onih, ki so vojno izzvali.

Cesar Karel se odpoveduje drž. poslom, a še upa na nemško Avstrijo.

Dunaj, 11. novembra. (K. u.) Cesar Karol je izdal nastopni razglas: Odkar sem bil zasedel prestol, sem se neprestano trudil, svoje narode izvesti iz grozot vojne, ki je izbruhnila brez moje krivde. Nisem se obotavljal vzpostaviti ustavno življenje in sem svojim narodom odprl pot do njihovega samostojnega državnega razvoja. — Slej kot prej poln nepremisljive ljubezni do vseh svojih narodov, nočem, da bi moja oseba zapravljal njihovo svobodni razvoj. — Vnaprej priznavam odločbo, ki jo Nemška Avstrija sklene o svoji bodoči državnosti. — Vlado je potom svojih zastopnikov prevzelo ljudstvo. Odpovedujem se vsakršnemu vdeleževanju pri državnih poslih. — Hkrati odpuščam svojo avstrijsko vladno. — Karel m. p. — Lammasch m. p.

Madžari na kolenih.

Ko je že ves svet priznal Wilsonova načela samoodločbe narodov, so oholi Madžari še vedno sanjali o enotni ogrski državi, ki naj še nadalje tlačijo vse narode, ki stanujejo v veliki ogrski nižini in njenih robovih. Madžarsko plemstvo je mislilo, da bo še nadalje gospodovalo. Toda v Budimpešti je izbruhnila delavska revolucija, katere žrtev je postal krvoločni Tisza, ki je še pred nedavnim zatirjal, da bo Bolgarija pohrustale Srbe za zajutrek in da bo Ogrska zmlela Jugoslovane v prah. Ogrska je postala republika. S Tiszovo smrtjo se je zrušilo gospodstvo plemenitašev. Na krmilo je prišel grof Karoly, ki se je že poprej večkrat dogovarjal z entento v Švici. On je stopil na čelo demonstrantom, a tudi on je hotel enotno Ogrsko, seveda naj uživajo drugi narodi »vse pravice«. Začel se je z narodi pogajati, toda naletel je na trd odpor in gluha ušesa. Da bi se Jugoslovani ne polastili Medmurja, so vdrle madžarske tolpe v te slovanske pokrajine in ropale in morale. Čakovci ob štajerski meji je zasedel 8000 Madžarov s strojnimi. Toda madžarska samopašnost je bila pri kraju, ko so začele prodirati srbske čete preko Save in Donave v Bačko in Banat in so bile na poti francoske in angleške čete. Strah pred vojno v lastni deželi je prevzel Madžare in ministrski predsednik grof Karoly je hitro zbral odposlanstvo in šel z njim v Belgrad. Dne 7. novembra se je sestal ondi s poveljnikom ententnih balkanskih čet, generalom Franchet d'Esperajem. Pripovedoval mu je, da so sedanji Madžari drugačni kot prejšnji, da so demokratični in prijatelji entente. Le to ga je prosil, naj ne pridejo na Ogrsko češke, srbske in romunske čete. General Franchet d'Esperay mu je odgovoril, da morejo Mažari govoriti le v svojem imenu, ne pa v imenu drugih narodov na Ogrskem. Kot pogoje za premirje je zahteval francoski general predvsem: 1.) da morajo izprazniti Madžari vojaško skoro celo Erdeljsko (kjer prebivajo Romuni), Banat, Bačko in Ogrsko med Donavo in Dravo do Pečuha; 2.) da morajo demobilizirati; 3.) da ima ententa pravico zasedeti vse važnejše kraje na Madžarskem; 4.) da morajo popraviti Madžari srbske železnice; 5.) da morajo pretrgati vse stike z Nemčijo

in 6.) da se ima ententa pravico vtikati tudi v notranje madžarske zadeve. Francoski general je tudi pristavil, da morajo sedaj delati Madžari z Nemci vred pokoro, ker so hodili dosedaj skupno z njimi.

Grof Karoly je sprejel te zahteve pod pogojem, da ostanejo meje Ogrske nedotaknjene. Seveda so to le prazne besede, kajti stara Ogrska ne more skleniti premirja in miru kot ga tudi stara Avstrija ni mogla.

Madžarski ministrski predsednik grof Karoly je poslal posebno odposlanstvo v Zagreb pod vodstvom ministra Aladarja Balla k Narodnemu vječu, da se dogovarja z njim glede bodočih, odnošajev med državo SHS in državo Madžarov. K tem razgovorom je odpohtovalo tudi odposlanstvo iz Ljubljane, ki se hoče pogajati z Madžari glede priklonitve Ogrskih Slovencev k naši državi. Odposlanstvu je dodeljen znani strokovnjak za našo narodno mejo inženir Janko Mačkovec.

Čehoslovaške čete zasedejo slovaško ozemlje na Ogrskem. Medtem, ko prodirajo Srbi v Banat in Bačko, Romuni na Erdeljsko, Hrvatje v Medmurje, zasedejo Čehi severozahodno ogrske kraje, kjer prebivajo Slovaki. Zasedli so 80.000 prebivalcev broječe mesto Požun ob Donavi ter druge kraje ob moravski meji.

Prebivalstvo doseданje Ogrske je zelo raznovrstno. V sredini velike ogrske nižine okoli Budimpešte, zlasti med Donavo in Tiso, prebivajo Madžari, ki so se preselili na Ogrsko kot divji narod brez izobrazbe in kulture pred tisoč leti. Dasi so madžarske matere rodile veliko manj otrok kot slovanske in romunske, vendar je bilo na Ogrskem po vsaki ljudski štetvi več Madžarov in vedno manj ostalih. Leta 1910, so našli okoli deset milijonov Madžarov, dasi jih v resnici ni več kot 6 do 7 milijonov. Madžari so močno pomešani z Judi. Samo v Budimpešti jih je tri četrtine vseh prebivalcev. Na Erdeljskem in vzhodno Ogrske do reke Tise prebivajo Romuni, katerih so našli Madžari okoli tri milijone. V resnici jih je seveda dosti več. Romuni prebivajo deloma tudi v Banatu. Kot drugi narodi tako tudi Romuni niso imeli prav nobenih pravic. Za Romuni so najštevilnejši Slovaki, bratje Čehov. Prebivajo v severovzhodni Ogrski ter raztreseni po celi Ogrski. Ogrji so jih našli nad dva milijona. V resnici jih je veliko več. Pravice niso imeli nobenih. Njihovo narodno središče je Turčanski sv. Martin. Slovaka je gorata, a bogata na rudninah in premogu. Med Slovaki in Romani prebiva okoli pol milijona Malorusov in sicer v Gozdnihi Karpatih. Na jugu Ogrske prebivamo Jugoslovani, okoli 1.200.000 nas je, če tudi so nas našli Madžari dosti manj. Slovencev je okoli 100.000 v Prekmurju. V zadnjih letih so imeli svoj časopis »Novine«, ki so imele gosposdarstvo in nabožno vsebino. Severno od Drave prebiva okoli 400.000 Hrvatov in v Bački in Banatu okoli 600 tisoč Srbov s središčem v Novem Sadu. Madžari so našli Hrvatov in Srbov skupaj 646.000. Razven teh narodov so na Ogrskem tudi še Nemci. Okoli dva milijona jih je. Prebivajo ob štajersko-nižjeavstrijski meji in raztreseno. Vseh prebivalcev je imela Ogrska leta 1910. 18 1/2 milijona. Ostalo jih je le še okoli 7 milijonov.

Boroevič priznava svoje lopovstvo.

Zagreb, 9. novembra. General Boroevič je poslal v Zagreb k Narodnemu vječu svojega zastopnika polkovnika Cvetanovića ter je priznal svojo nakano, da je hotel dati zapreti narodno vladno v Ljubljani. Izjavil je svojo pokornost Narodnemu vječu ter prosil dovoljenja, da bi smel stanovati v Zagrebu kot privatna oseba. Narodno Vječe mu je obljubilo odgovor do jutri ob 4. popoldne, ker hoče prej slišati mnenje Narodnega sveta v Ljubljani. V Zagrebu je obče mnenje, da bi se Boroeviču zaradi te njegove nakane ne moglo dovoliti svobodno prebivanje, marveč da bi ga morali zapreti, vsled česar mu Narodno Vječe najbrže ne bo dalo dovoljenja za prebivanje v Zagrebu.

Delo v Jugoslaviji.

Po pravici smo zaslužili Slovenci očitek, da smo v narodnem oziru vsepreveč popustljivi. Če je prišel v našo družbo le en nemškutar, ki je sicer dobro razumel in govoril slovensko, takoj je vsa družba vsa blažena občevala tudi med seboj nemško iz samega obzira in pa hlapčevstva napram tujemu jeziku. Temu mora biti na vsak način konec. Uveljaviti se ima stališče, da kdor živi med nami, more razumeti in govoriti naš jezik, drugače za njega ni mesta med nami. Zlasti pa mora izginiti med našim ženstvom ona grda navada nemškutarjenja. Narodna zavest se mora tako globoko vkoreniniti, da ne bo več poznala dosedanje popustljivosti in hlapčevstva, pred vsem, kar je tuje.

Svoboda, ki smo jo dosegli in katero se iskreno veselimo, mora nam biti v vzpodbudo za delo, da si našo Jugoslavijo izgradimo tako, da bomo v njej srečno in zadovoljno živeli. Zato pa mora vsak izmed nas k tej zgradbi pripomoči z delom. Vsak, pa naj bo mlad ali star, mora po svojih močeh biti delaven član naše družbe, da bo zgradba čim preje gotova in tem popolnejša. Delo vseh je tembolj potrebno, ko nam je vojska pobrala in uničila toliko mladih, sposobnih moških delavnih sil, da jih moremo vsaj deloma nadomestiti le na ta način.

V vsem našem življenju in delovanju mora vladati premišljenost in treznost. Lahkomišljenost, ki smo jo dosedaj le prevelikokrat pokazali in ki je le preveč obvladala naše življenje, mora izginiti. Vse naše politično in gospodarsko življenje mora biti izgrajeno na zdravih temeljih, da bomo res postali v pravem pomenu svobodni Jugoslavlani.

Povrniti se mora v naše gospodarsko življenje varčnost, ki je med vojsko skoraj popolnoma izginila. Mnogo ljudi je med vojsko nenadoma in čez noč obogatelo. Povečini niso vedeli ceniti vrednosti denarja, ker so ga z lahkoto zaslužili. Vsled tega so ga tudi razsipali na vse mogoče načine in plačevali visoke cene za predmete, ki so bili sploh dobili na trgu. Tudi naše kmečko ljudstvo ni zaostalo za njimi. Navadne kmečke ženice in dekleta so hodile v svili in zlatini ter so bile poleg vojnih dobičkarjev najboljše odjemalke za luksurijsne predmete. Zapravljivost se je tako razpasla, da bo treba precej časa in poudarka, da se povrnemo vsaj na tisto stopnjo varčnosti, kakor smo bili pred vojsko.

Med vojsko je zlasti padel pravni čut zelo globoko. Boda in lakota je privedla ljudstvo do tega, da ni več spoštovalo in razlikovalo med tem kar je moje in kar je tvoje, zlasti, kadar je bila priložnost, da si malo izboljša svoje bedno življenje. Ta bolezen pa je poglajala svoje korenine globoko tudi v srednji stan, tu pa iz dobičkaželosti. Čut pravice in poštenosti je danes omejen le na ozek krog. Ta rakana, ki nam jo je vojska napravila, bo potrebovala spretnih zdravnikov - vzgojiteljev zlasti na polju šolstva in pravosodja, da bodo ljudstvo pripravili na pravo pot pravičnosti in poštenosti.

Spričo tega bo treba dela, dela in dela, da čimprej zacelimo rane, ki nam jih je povzročila vojska, da nam čimprej postane taka Jugoslavija, kakor jo iskreno želimo. K.

Važnejše odredbe Narodne vlade v Ljubljani.

Ustanovi se upravna komisija, ki izdela načrt za preosnovno javne uprave v prehodni dobi. Komisija obstoji iz dveh uradnikov politične, enega finančne, enega šolske in enega justične uprave. Načeluje ji bivši avstro - ogrski minister dr. Ivan Zolger.

Ustanovi se prehodni gospodarski urad z inženirjem Remcem na čelu. Ta urad prevzame vse dosedanje vojaške obrate v svojo last, najem ali nadzorstvo, nadzorstvo in razpolaganje s produkti premogokopov, rudnikov, tovarn za usnje, blago itd., stvarno demobilizacijo vojnega materiala.

Nakup vojaških avtomobilov in tozadevnega blaga je strogo prepovedan. Vsakdo mora naznaniti svoj avtomobil poveljstvu avtomobilne čete 2. vojnega okrožja SHS v Ljubljani (ženski licej).

Vnovčevalnica za klavno živino v Ljubljani ostane še zanaprej. Ona ima tudi še nadalje edina pravico za nakup in rekvizicijo klavne živine.

Po vojaške konje, katerih je silno veliko, naj pošljejo županstva svoje zapupnike v Ljubljano. V vsaki občini pa mora skrbeti županstvo, da taki konji, če so brez gospodarjev, ne poginejo. Kupljene ali prevzete konje je treba javiti županstvu in jih imeti skozi 60 dni ločene od drugih radi kužnih bolezni.

Brambna dolžnost. Od 18. do 40. leta mora vsak bivši vojak tudi še sedaj ostati pod orožjem. Če je prišel že domov, se mora vrniti k svojemu kadru. Nad 40 let stari ostanejo doma, oziroma jih je takoj poslati domov. Oproščeni so tudi še nadalje lahko doma. Vsak vojak dobi plačo in sicer poleg hrane še dnevno 4 K.

Državna obrana. Po vseh slovenskih pokrajinah se morajo brambne organizacije (Sokolci, Orli, ognjegasci, lovske družbe itd.) enotno organizirati. V ta namen se ustanovi v vsakem političnem okraju okrajno brambno poveljstvo, ki so mu podrejene sodno-okrajne brambe, katerim poveljujejo častniki, imenovani od vlade. Tem so podrejene orožniške postaje in že obstoječe brambe. Županstva morajo takoj popisati vse za brambo sposobne moške in jih uvrsti v orožju. Brambovci se uporabljajo le za službo v domačem kraju, oziroma okraju.

Davke je treba plačevati tudi nadalje.

Tesarji, zidarji in ključavničarji se vabijo v službo proti dobri plači pri letalski stotnji v Ljubljani.

Shode in predavanja je treba naznanjati političnim oblastim kot dosedaj.

Vse oblasti, civilne in vojaške imajo isto moč in veljavo kot dosedaj.

Papirnico v Goričanih na Gorenjskem je prevzela Narodna vlada, enako tudi kemično tovarno v Ljubljani.

Finančno ravnateljstvo v Ljubljani in finančna prokuratura istotam sta razširili svoj delokrog po vsem Slovenskem.

Tobaka bodo dobivali odslej kadilci še enkrat toliko, kot dosedaj.

Ljudske in srednje šole v Ljubljani se bodo otvorile čim preje. Dan otvoritve bo teden dni poprej naznanjen po časopisih.

Italijani v naših primorskih deželah.

Italijanske čete so pritiskale za umikajočo se bivšo avstro - ogrsko armado in so zasedle Goriško, z morske strani Trst, Istro in dalmatinsko obal. oddelke pa so poslali do Pistoje, ker mislijo, da bo v smislu njihovega premirja Italija segala do sredine Notranjske. V Gorici so takoj zahtevali, da se mora umakniti naš slovenski strelski polk, ki je skrbel za varstvo in stražo v mestu. To se je po daljšem pogajanju zgodilo. Na gradu je plapolala italijanska in slovenska trobojnica, po mestu je bilo poleg italijanskih precej slovenskih zastav. Italijani so zasedli Sv. Lucijo in Podbrdo, torej železniško progo po Soški in Baški dolini. Prišli pa so tudi na Kras v Nabrežino in tam razorožili narodno obrano in jugoslovansko vojaštvo. Italijanska začasna vlada v Gorici hoče odstraniti vso našo narodno vlado. Vidi se, kako italijanski generali pomagajo domačim Italijanom, da bi se povsem polastili vlade in uprave nad vso deželo. Tako so odstavili deželnega glavarja Faiduttiia in postavili na njegovo mesto vpokojenega deželnega tajnika dr. Pettarina, ki je bil v času vojne avstrijski stotnik in je dalje časa služil tudi v Ljubljani. Pokrajinski Narodni svet je kot pooblaščenec Narodne vlade protestiral proti italijanskemu početju na Goriškem. Italijanski poveljnik je predstavil slovenskim zastopnikom poslanca italijanskega parlamenta Podrecco, rojenega Slovenca, ki jim je povedal, da bo Italija zahtevala na temelju prava narodne obrambe kot bodočo državno mejo razvodje med Triglavom in Nanosom, torej pravzaprav vso pokrajinu, ki so jo zasedli. V Trstu je bila proglašena vlada za vso Julijsko Benečijo, to je za že označeno ozemlje. V Trstu izhaja »Edinost« dalje, ne prihaja pa iz Trsta nikak list, nikako pismo in telefonsko se ne more govoriti s Trstom. Italijani si urejajo po vseh primorskih deželah vse po svoje in hočejo gospodovati v njih povsem po laško, tako da je vse tako, kakor da bi tudi že vladala Italija in potujevala velik del Jugoslovancev. Ali bo to obveljalo? Ne bo obveljalo in ne sme obveljati. Preko Reke je že prišlo sporočilo dr. Tresića - Pavičića, ki se je pogovarjal z zastopniki entente in ki so mu zagotovili, da bo Jugoslavija cela in ne bodo deli nje pripadali Italiji. Na mirovni konferenci se bo to določilo in določiti se mora po naših pravicah in po Wilsonovih načelih, kajti vojna se ni vršila zato, da bi se narodi raztrgali, ampak združili in živeli srečno življenje. Zato bomo mirni in prepričani, da ostane Goriška z Gorico vred naša, Istra naša in dalmatinska obala tudi naša. Trst bo morda avtonomen, ali četudi dobi svojo avtonomijo, se bo moral naslanjati v glavnem le na Jugoslavijo in Jugoslavlani bomo imeli v njem vse svoje pravice in končno bo jugoslovanski. Edino taka more biti usoda Trsta, ako hoče živeti in prosperovati, sicer, ako bi ga Italija obdržala, bi propadel. Posebnih novic ni iz primorskih dežel. Italijanski kralj je bil te dni v Trstu, seveda je bil svečano sprejet.

Novejše vesti pravijo, da so Italijani prevzeli v Gorici vse javne urade razven glavarstva in vsa prometna sredstva so v njihovih rokah. Italijani pravijo sedaj, da so prišli kot zmagovalci v Gorico in njihov general je zatrdil po koncertu v kavarni pri gledališču, da ostane Gorica vedno italijanska. Na glavarstvu vihra še slovenska zastava. Baje pride te dni v Gorico italijanski kralj. Poroča se nadalje, da med italijanskim vojaštvom ni videti nikakega navdušenja, manjka jim živil in denarja. Aproximativno v mestu so vzeli celo skladišče živil.

Iz Pulja poročajo, da je došla tja ameriška misija, kateri poveljuje podadmiral Poularda, ki je izjavil poveljniku jugoslovanskega brodogradila, da ima od vlade Zedinjenih ameriških držav nalog, da umiri jugoslovansko prebivalstvo in moštvo mornarice SHS in da opominja na potrpljenje z opombo, da naj popolnoma zaupajo zaveznikom do končne rešitve jugoslovanskega vprašanja na mirovni konferenci. Napovedan je prihod ameriške vojne mornarice v Pulj. Ameriški admiral se je zanimal posebnost za vprašanje prehrane za jugoslovansko prebivalstvo.

Jugoslovanska država ustanovljena! 13 milijonov prebivalcev!

Zastopniki srbske vlade in Narodnega Vijeća v Zagrebu t. j. min. predsednik Pašić kot pooblaščenec Srbije in pooblaščenec Narodnega Vijeća v Zagrebu predsednik dr. Korošec, dr. Čingrija in dr. Žerjav so podpisali dokument, s katerim se enkrat za vselej zagotavlja ustanovitev velike jugoslovanske države s 13 milijoni prebivalcev.

Ameriška misija v Pulju. — Jugoslovani naj zaupajo ententi.

Oddelek za Narodno obrano SHS razglasa: Poveljnik jugoslovanskega brodogradila admiral Prica je poslal to - le brzojavko: Danes dopoldne je prispela semkaj ameriška misija, kateri poveljuje podadmiral Poularda. Misija je posetila poveljnika jugoslovanskega brodogradila in admiral Poularda je tem povodom izjavil, da ima od vlade Zedinjenih držav ameriških nalog, da umiri jugoslovansko prebivalstvo in moštvo mornarice SHS in da jih opominja na potrpljenje, z opazko, naj popolnoma zaupajo zaveznikom do končne rešitve jugoslovanskega vprašanja na mirovni konferenci. Ameriški admiral se je osobito zanimal za vprašanje, na kakšen način bi se moglo s prehrano pomagati jugoslovanskemu prebivalstvu. Admiral Koch je ameriškega admirala predvsem opozoril, da se pomaga bolnikom in ranjenjem v Boki Kotorski in da bi bilo umestno, da se le - tem najprvo nudi potrebna pomoč. Tej želji bo ameriška vlada ustregla na ta način, da pošlje ameriški Rdeči križ pomožno ekspedicijo v Trst, in sicer v najkrajšem času. Napovedan je prihod ameriške vojne mornarice v Pulj.

Regent Aleksander pride v Zagreb in Ljubljano.

Belgrad, 13. novembra. Regent Aleksander sete dni napotiv važnih državnih poslih v Pariz. Potoval bo preko Zagreba in Ljubljane.

Srbske čete določene za Ljubljano.

Belgrad, 13. novembra. Odrejeno je bilo, da pridejo srbske čete, čim se razvije razvrstitev srbske armade, čim najpreje v Ljubljano.

Srbske čete na potu v Reko.

Reka, 13. novembra. Srbske čete, določene za Reko, so že na potu semkaj. Vozijo se na ententnih ladjah.

Mobilizacija jugoslovanske armade.

Zagreb, 13. novembra. Danes je izšel poziv ministra za Narodno obrano dr. Drinkovića, s katerim se pozivlja pet najmlajših letnikov v aktivno službovanje.

Politični pregled.

— **Avstrijski cesar Karol** se je odpovedal državnim poslom. Prestolu se ne odpove ne sam, ne za svoje potomce. To je zelo previdno izraženo; morda še vendar upa na nemško Avstrijo. — Bivši cesar biva s svojo rodbino v gradu Eckartsau.

— **Nemška Avstrija.** Državni kancler Nemške Avstrije je vložil zakonski osnutek, da naj se Nemška Avstrija proglasi za republiko in se pridruži Nemški republiki, čemur bo gotovo ententa ugovarjala. Na Dunaju se je vršila 12. novembra zadnja seja poslanske zbornice, s katero je za vselej prenehal avstrijski državni zbor. Pred parlamentom so razvili na slovesen način narodno zastavo nemške avstrijske republike, katere barve so rdeče-belo-rdeče.

— **Nemška republika.** V celi Nemčiji je izbruhnila silna revolucija. Nemški cesar Viljem in cesarjevič sta se odpovedala prestolu nemškega cesarstva in pruskega kraljevstva. Cesar Viljem je v spremstvu Hindenburga pobegnil v desetih avtomobilih na Holandsko, kjer so ga internirali. Tudi ostali večji in manjši knezi Nemčije so odstavljeni, povsod so razglašene republike.

— **Bavarska republika.** Bavarski kralj je odstavljen in proglasila se je bavarska republika. Kraljica je od strahu umrla. — Bavarske čete, ki so prodirale na Tirolskem, se vračajo na Bavarsko nazaj.

— **Državi SHS** so razmere ugodne. Razsula armada je skoraj do cela zapustila slovensko ozemlje brez težkih posledic. Konec umika tvorijo vjetniki. Na Hrvaškem so se razšli zeleni kadri in se vračajo k svojim rednim četam v vojašnice. Srbi so prodrli preko Donave na Ogrsko in prišli s svojo vojsko do Vršca in Nagy Bečkereka. Na ukaz francoskega vrhovnega poveljstva so prodiranje ustavili, ker ni več potrebe.

— **Ogrska republika.** Republikanska vlada v Budimpešti je sklenila takojšnjo stanovitve ogrske republike. Leta bo dobila precej drugo obliko, kajti tako Jugoslavlani, kakor Čeho-Slovaki in Romuni zahtevajo od poražene Ogrske vse one pokrajine, kjer žive v njih svojci.

— **Češka država.** Narodni izbor bo konstituiran kot narodna skupščina, ki bo štela 28 članov.

— **Španska.** V kraljevini Španski se je pojavilo gibanje za vkrčenje pravic krone. Zahteva se približanje ententnim državam in proglasitev Španske za republiko.

— **V Švici** so nastala nesporazumjenja med vlado in delavstvom. Radi splošnega zunanjega in notranjega položaja se je velik del armade mobiliziral.

— **Na Francoskem** se širi v armadi boljševiški duh. Povsod se snujejo vojaški in delavski sveti. Baje sta odstopila predsednik Poincare in ministrski predsednik Clemenceau. Socijalisti in proletarijat sploh pridobivata na vplivu. To bi lahko imelo za posledico, da bi se pogoji za Nemčijo omilili.

— **Romunska** se nahaja v vojni z Nemčijo. Izvršila se je mobilizacija. Romuni so že vpadli v Bukovino in na Sedmograško.

— **Na Poljskem** se je začelo močno sovražno gibanje proti Nemcem. Ustanavlja se narodna vlada. Z zahtevo, da nemška okupacija Poljske preneha, razorožujejo Poljaki Nemce.

— **Italijani** se približujejo oboroženi zahtevani demarkacijski črti. V Gorici in na deželi hočejo dobiti vso moč v roke. Izjavili so, da zahtevajo na podlagi prava Narodne obrambe razvodje med Triglavom in Nanosom preko Logatca in Idrije. Narodno vijeće v Zagrebu je proti temu odločno protestiralo in zahteva okupacijo naših krajev po Francozih, Angležih in Američanih. Na Tirolskem prodirajo Lahi proti Brennerju.

Trgovski in obrtni vestnik.

Lesene ladje, zgrajene v 17. dne. »Times« poročajo, da je neka družba v Viktoriji zgradila ladjo v 17. dne. Dne 31. avgusta se je delo pričelo in dne 17. septembra se je ladja podala na morsko vožnjo.

Vrnitev rekviriranih nevarnih ladij? Neki list v New Yorku poroča, da bodo Zedinjene države ob nadaljnjem razširjenju ladjedelnic v stannu, ladje, ki so jih v Holandiji in drugih nevarnih državah vplele, tekom prihodnjega leta dotičnim državam vrniti.

Ustanavljanje sladkornih tovarn v Turčiji. Poljedelsko in trgovinsko ministrstvo bo v Carigradu in drugod ustanovilo nekaj tovarn za sladkor. Izvršitev tega načrta bo rabila dalje časa. Sladkorno repo se je naročilo v Nemčiji in razdelilo na province. Od uspeha repne setve je odvisno ustanavljanje namerjanih tovarn. Kakor se čuje, se je nasad repe v nekaterih krajih že dobro obnesel.

Gospodarski razvoj Bolgarske. V prvi polovici tega leta se je, kakor poročajo listi, ustanovilo 44 novih akcijskih družb s skupno glavnico 130 milijonov lir. Od teh ima 31 sedež v Sofiji.

Enotni čevlji na Francoskem. Francoska strojarska industrija še pred

vajno ni mogla tekmovali s sosednimi državami, v katerih se je kemijska industrija hitro razvijala. Pri močno zvišani potrebi za obuvale se je v vojni ta nezmožnost silno občutila. Cene za obuvale so se hipoma dvigale. Uvidevajoč veliko stisko, katero je povzročalo pri civilnem občinstvu, osobito pri nižjih slojih pomanjkanje obuvil in pa visoke cene za to blago, je trgovski minister uvedel enotno obuvale. V to svrhu je stopil z zastopniki čevljarstev tovarn v stik, preskrbel jim je kredit in sicer za usnje, ki se je v ta namen zaplenilo, 10 milijonov frankov in 40 milijonov za druge potrebščine. Zakonitim potom je zaplenil vsa tozadevna podjetja, oprave, orodje, material in izdelke. Tovarnar se je moral obvezati izdelovati čevlje določene vrste in oblike po določenih cenah, in sicer v izmeri njegove navadne produkcije. Od cene se mu je odtegnila vrednost v to svrhu mu preskrbljenega usnja. V ta namen, da se pogoj vzdržuje, je izdelovanje nadzirala posebna komisija. Izdelavalo se je 6 vrst čevljev. Da se je ta uredba popolnoma obnesla dokazuje stopnjevanje konsum teh enotnih obuvil, ki je znašal meseca novembra 1917 259.403 pare, meseca majnika 1918 pa že 746.338 parov.

Napredek kemijske industrije v Ameriki. Nemška hegemonija kemijske industrije in industrije za barvila se bo v Ameriki vsled domačih fabrikatov odstranila. To prepričanje se dobi, če se ogleda sedanjo razstavo kemijske industrije v »Central Palace«. Ravnateljstvo razstave komisije poroča, da se je od pričetka vojne pa do konca avgusta letos čez 86 milijonov dolarjev investiralo v kemijsko industrijo. Na podlagi te številke se sklepa, da produkcija ne samo deželne potrebe krije, marveč tudi presega.

Kemijska industrija v Italiji. Število kemijskih industrijskih podjetij v Italiji se je tekom štirih let zvišalo od 222 na 276, njih glavica pa od 270 na 453 milijonov lir.

Žganje kot zdravilo pri živini.

Marsikdo zmajuje z glavo, če mu priporoča živinozdravnik, da naj vlije oboleli govedu en liter močnega pristnega vina ali do en četrt litra žganja.

Ko bi pa bil posestnikom blagodejni vpliv žganja na živali znan, bi se izognili marsikaki škodi, ali vsaj prihranili bi si marsikake skrbi in nadaljne stroške zdravljenja živine. Zdravilno moč žganja moramo že zato prav posebno upoštevati, ker imamo to zdravilo vedno in povsod pri rokah in to je zelo važno, zlasti sedaj med vojno, ko ni dobili drugih živil.

Žganje, zavžito v manjših množinah, ima lastnost, da poživlja delovanje možganov in srca ter da izborna pospešuje delovanje želodca. Poslužimo se ga v vseh slučajih, kadar opazimo, da je živina klaverna in da ji želodec in čreva ne delujejo pravilno. Ravno to okolnost pri živini prav pogosto opazujemo in to še posebno pri goveji živini. Pri konjih se nam to javlja še posebno izrazito pod znamenji kolike.

Ako človeka boli želodec in to večinoma iz vzrokov, ako je kaj zavžil kar želodcu ne prija, tudi kaj rad seže po štamperlu dobrega brinovca, slivovke ali tropinovca. Mi pravimo, da nam te tekočine želodčne težave olajšajo; pa nam jih tudi v resnici na mah olajšajo in celo kljub temu, da je človeški organizem alkoholu primeroma precej privajen, torej za alkohol primeroma manj občutljiv. Veliko lepši in uspešnejši pa je učinek alkohola pri abstinentih, to je pri takem organizmu, ki zavživanja alkohola sploh ni vajen.

Ostanimo pa pri govedih. Goveji želodec obstoji iz štirih delov, kateri so napolnjeni z ogromno množino krmil. Dokler je želodec zdrav in ako je krma, ki jo goveda zavživa, nepokvarjena, torej za pravilno prebavljenje sposobna, toliko časa se vrši delovanje želodca pravilno in v najlepšem redu. Stvar gre kakor navita ura. Živina rada je, se dobro najé, pravilno prežvekuje, je vesela in čvrsta. Vse je v najboljšem redu. Kaj pogosto pa se pripeti, da to delovanje v enem ali drugem oziru zastane. To navadno opazimo na tem, da je živina nehala prežvekovati ter da je nekoliko napeta in žalostna. Pri tipanju lakotnic spoznamo, da je trebuh nekoliko preveč nabasan. Istčasno opazimo tudi, da čreva ne delujejo pravilno in da je blato trdo, ali pa celo izostane. Včasih je pri tem blato tudi z nekim žlehom prevlečeno. Iz vsega razvidimo, da se delovanje notranjih delov organizma ne vrši pravilno; vidimo, da nam je živina obolela. Tej bolezni je goveja živina še prav posebno v zimskem času podvržena. Vzrok je večkrat prehlajenje, premrzla voda ali uprla in slabo seno. Vzroki so tako različni, da ni mogoče vseh naštetih.

Če smo tedaj pri goveji živini opazili zgoraj navedene znake bolezni, je naša dolžnost, da si takoj sprašujemo vest o vzrokih in da mislimo na zdrav-

ljenje. Poslužimo se v prvi vrsti sredstva, ki ima moč, da take zapreke odstrani in delovanje organizma spravi zopet v pravi tir. Gledati moramo pa na to, da damo tako sredstvo, ki ni nevarno v slučaju, ako mi bolezni sploh nismo pravilno spoznali. Tako sredstvo je alkohol, bodisi v obliki vina, piva ali žganja. Če potreba, rabimo to sredstvo dva ali celo tri dni zaporedoma in delovanje želodca bode zopet navedeno v pravi tir. Ako tedaj obolelo živino na ta način zdravimo, si pa še ne smemo domišljovati, da že vse znamo in da žival pri teh zdravilih prav gotovo ozdravi. Vedno je še mogoče, da bolezni brez živinozdravnika nismo prav pogodili in da je vzrok bolezni v mnogih slučajih tudi še kje drugod iskati. S tem sem le hotel reči, da domišlija pri človeku ni nikdar dobra, tudi pri drugih strokah gospodarstva ne. Kdor si domišljuje, da vse zna in da je v kaki stroki popoln, ta jo mnogokrat zavoji.

In čim več človek ve, tem bolj pride do spoznanja, da še jako malo ve in da rabi še prav mnogo poduka. To pravilo velja ne samo za lajka, ampak ravno tako za pravega strokovnjaka. To bodi mimo grede omenjeno. Če smo jo pri zdravljenju živine z alkoholom prav zadeli, in to utegne biti, ako smo zgoraj navedene znake bolezni pravilno in natančno upoštevali, tedaj se bode uspeh našega zdravljenja prav hitro pokazal. Če pa stvar pri tem postane boljša, pa imamo zavest, da nismo s tem zdravljenjem ničesar pokvarili, nato pa pokličimo še živinozdravnika.

Na eno pa ne smemo pri obolenosti živine nikdar pozabiti, namreč: izprašajmo si vest glede tega, kaj smo zakrivali pri živini, da je zbolela, in ko smo dognali to, kar je v prvi vrsti naša naloga, moramo tudi vse potrebno ukreniti, da te vzroke odstranimo; kajti še nadalje grešiti in se pri tem samo na zdravila zanašati, bi bilo zelo napačno ravnanje. Prvo je: **vzrok bolezni odstraniti, za tem pride šele zdravljenje; prvo je važnejše kot drugo.**

Pri slučaju, ki je tu naveden, se rabi za odraščeno govejo živino po en liter vina enkrat na dan; najbolje je kuhano in kakor za ljudi pripravljeno vino, samo potem primerno shlajeno. Ali pa se rabi eno osminko litra — en frakelj — dobrega, močnega žganja, ravnotako enkrat na dan, vendar pa naj se žganje živini ne da samo, ampak pomešano s polovico mlačne vode. Ako pa se poslužujemo pive, jo rabimo toliko, kakor vina, pa tudi to je bolje, ako je poprej zavremo. Manjši živini se da primeroma toliko manj. Če pa poleg vina, piva ali žganja uporabljamo tudi še kamilični čaj, je to na vsa način zelo priporočljivo. Ta čaj pa mora biti tako pripravljen, da smo zavreli kamilične glavice, ne pa samo štibele in slamo kamiličnih rož.

Ko smo tedaj dali živini ta zdravila, pa vzemimo tudi par žlic terpentina, ga pomešajmo s polovico mlačne vode in to mešanico poskropimo po hrbtu živino, udrgnimo živino z roko, potem pa drgnimo živino še s slamo in ko smo to izvršili, jo na lahko odennimo.

Vodo, ki jo rabimo za napajanje bolne živine, nekoliko ogrejemo ali jo pustimo vsaj nekaj ur v škafo v hlevu, da se primerno ugreje. To vodo dobro osolimo in ji primešajmo tudi še par pesti pšenične moke. Pri želodčnih in črevesnih boleznih je sicer zelo važno, da pustimo živino nekoliko časa — en, dva dni — stradati. S krmljenjem začnimo zato le po malem in polagoma, in sicer samo s senom in če mogoče rajši s pustim rebarnim senom. Zdravljenje z alkoholom smemo po potrebi par dni zaporedoma ponoviti.

Na enak način poskusimo lahko tudi pri konjih, ako jih kolje. Tudi tu z alkoholom ne bodemo nikdar kaj zagrešili. Za koliko pri konju pa je najbolj priporočljiv pristen in močan brinovec; tu pa ga je treba dati po en četrt litra naenkrat, seveda tudi po malem s polovico mlačne vode, ali s kamilčno vodo. Konja je potreba pri tem večkrat in prav pridno drgniti s terpentinom, pomešanim z vodo ali pa tudi z finim žganjem. Ker konji pri tej bolezni kažejo silne bolečine v trebuhu, in se hočejo valjati, se jim mora to zabraniti na ta način, da jih prepeljujemo, toda le počasi, nikdar pa jih ne smemo pojati. Kolika pri konjih je zelo nevarna, zato naj se kljub uporabi zgoraj navedenih zdravil pokliče če le mogoče tudi živinozdravnik.

Za frotiranje in škropljenje živine je zelo priporočljiva tekočina tudi špirit, v kojem se stopljena kafrina. To zmes si vsak sam lahko pripravi. Proti uporabi kafrine v govejem hlevu imam pa zelo važen pomislek, ker kafrina — in celo že samo duh kafrine — zelo slabo vpliva na vime pri mlekaricah ali kravah molznicah. O tem tu ne morem obširneje pisati, ampak zadostuje naj sva-

rilo, da naj se v hleve, koder imamo molznice, kafrine sploh ne nosi v nikaki obliki. Koder pa krav ni v hlevu, jo pa bolj priporočam kot terpenin.

Alkohol se uporablja pri živini tudi kot sredstvo proti vročini pri raznih boleznih, ki so z vročino združene, tedaj pa še v veliko večji množini. To pa se brez živinozdravnika ne sme vršiti, ker bi utegnilo postati nevarno.

Kot glavno pravilo pri vsaki uporabi alkohola pri živini naj velja to, da naj bode pri uporabi vina, piva ali žganja na živino vedno navzoč gospodar ali kaka druga povem zanesljiva oseba, ker se drugače — kakor pri vsakem nepredvidnem vlivanju — lahko pripeti, da se zlije alkohol mesto v želodec v pljuča. Opozorjam na to nevarnost pri uporabi alkohola brez nadzorstva.

Politične vesti.

Habsburžani in avstrijski narodi. Skoraj 650 let so vladali Habsburžani raznim bivšim avstrijskim narodom in vedno se je poudarjalo s kako ljubeznijo se oklepajo ti narodi avstrijske dinastije. Sedanja vojna je pokazala, da so bile vse te govornice navadna laž in slepenje javnosti. Niti enega ni, ki bi bil potočil kapljo solz, ko se je zrušil stari prestol Habsburžanov. Vse kar je vezalo narode k Habsburžanom, so bile pravilice in pripovedke, s katerimi so obdali razne avstrijske vladarje in katere so potem pripovedovali otrokom v šoli, cesarska pesem in razna potovanja avstrijskih vladarjev po posameznih deželah, prirejena z največjim šumom in krikom. Avstrijski narodi svojih vladarjev nikdar niso ljubili, ker so ti vladarji gledali samo nase in na svojo rodbino. Neizmerne milijone si je nakopičila habsburška rodbina v svojih rokah. Največji bogataš v bivši monarhiji je bil nadvojvoda Friderik, ki si je pomnožil svoje premoženje še prav posebno v sedanji vojni, ko je prodajal armadi za sleparske cene pridelke svojega ogromnega posestva. Tudi cesar Karl je iskreno ljubil Jugoslovane. Tako se je vedno poudarjalo. Ni si mogel kaj, da ne bi zabrusil slovenskemu koroškemu vojakcu v obraz psovko »windischer« ko mu je ta rekel, da je Slovenec. Habsburžanov ni ljubili niti tisti Dunaj, ki se ima te rodbini za vse zahvaliti. Niti z mazinem niso ganili Dunajčani, ko se je podrl habsburški prestol, obratno, pozabili so svojega cesarja in danes mislijo le na republiko, ozir. na priklonjenje k Nemčiji.

Nemško cesarstvo je bilo ustanovljeno leta 1871 pred francosko-prusko vojno v Verzailu pri Parizu. Prvi cesar je bil Viljem I., ki je umrl leta 1888. Za njim je prišel na prestol Friderik I., ki pa je vladal le 99 dni. Še istega leta je umrl za rakom. Njegov naslednik je postal Viljem II. Zato se imenuje leto 1888. leto treh cesarjev. Viljem II. je vladal tedaj 30 let. Ko je postal cesar, je vse pričakovalo, da je nastopila z bojevitim cesarjem doba vojen. Viljem II. je oženjen z Avgusto Viktorijo iz Šlezvik - Holsteina. Ima 6 sinov in eno hčer. Kar se tiče premoženja, so Hohenzollerci napram Habsburžanom naravnost berači. Pod Viljemom II. se je Nemčija gospodarsko in kulturno silno dvignila. Ker pa je cesar ves čas pospeševal oboroževanje in pomnoževal vojne sile na kopnem in na morju, je pripravljaj in povzročil sedanjo vojno.

Spodnještajerska mesta v rokah Narodne vlade. Prej kot je bilo pričakovati, so se podale nemške trdnjave na Spodjem Štajerskem. Celje, Ptuj, Brežice, Ljutomer itd. so v slovenskih rokah. V Ptuj je prevzel mestno upravo dr. Jurtela. Slovesno se je razobesila na mestni hiši slovenska trobojnica — baš za desetletnico sramotnih dogodkov ob Ciril - Metodovi skupščini. Dosedanji župan zloglasni Ornig in okrajni glavar Netolicka sta pobegnila. Okrajni glavar je sedaj Slovenec dr. Pirkmajer. Veliko slavje se je vršilo tudi v Celju, kjer je prevzel vodstvo magistrata dr. Lukan iz Ljubljane. Na rotovžu in premnogih hišah so plapolale slovenske trobojnice. V Brežicah je prevzel mestno upravo dr. Stiker. V Mariboru razmere še niso povsem pojasnjene. Slovenji Gradec in Slov. Bistrica sta tudi v slovenskih rokah.

Nemški roparji. Ko je bila po porazu Bolgarije prisiljena nemška balkanska armada, ki je štela okoli 200.000 mož, k umiku, je vnovič začela izvrševati v Srbiji, ki jo je zapuščala, grozodejstva in rope. Kar je v Srbiji še ostalo, to je hotela sedaj nemška podivjanost uničiti. Oplenili so vse, kar so Avstrijci in Madžari še pustili, oplenili javna poslopja in zasebne hiše. Pobrali so pohištvo in živež in vse odpeljali. Toda zbežali so prepozno. Velik del naropane blaga je ostalo v čolnih na Savi ali pa na Savinih bregovih in to dobe sedaj Srbi nazaj. Nemške čete so ropale tudi po Slavoniji, kjer so razdejale velik del železnic. Vso to škodo bo morala Nemčija povrniti.

Avstrijska vlada nakazala Masaryku pridržano plačo. Avstrijska vlada je nakazala, kakor poročajo »Narodni Listy«, profesorju Masaryku pridržano plačo v znesku 50.200 kron. List pravi, da ta zapoznela radodarnost avstrijske vlade je naravnost smešna, ali javnost je izvedela vsaj, za koliko je bila Masarykova družina okradena.

Zaplomba državnih posestev na Češkem. Državna posestva, ki obsegajo 13.390 hektarjev češke zemlje in ki so dajala na leto okoli 1.200.000 K dohodkov, je prevzela uprava češke države.

Dunajski listi bodo morali od 11. do 20. novembra izhajati za polovico skrajšani.

Zasedenje Ogrske. Pogoji za premirje obvezujejo Ogrsko, da izprazni nad polovico svojega sedanjega teritorija, približno okoli 170.000 kvadratnih kilometrov.

Čehi ne pošljejo živil in premoga na Dunaj. Z Dunaja poročajo, da je državni svet z obžalovanjem vzel na znanje, da so se pogajanja glede dobave živil in premoga s češko vlado, kljub velikemu prizadevanju popolnoma izjalovile.

Možnost razporeke na Češkem. Kakor se zatrjuje, bo izdan zakon, kateri dovoljuje, da se bodo smeli katoliški ločenci na Češkem zopet poročiti.

Tedenske vesti.

Desetletnica septembrskih dogodkov. Dne 20. septembra 1918 je preteklo ravno 10 let, kar je tekla nedolžna kri slovenskih žrtv po svetem tlaku naše bele Ljubljane. Dokler bo živel slovenski narod, se bo spominjal s prokletstvom dveh imen, ki sta igrali glavno vlogo pri teh dogodkih. S krvjo sta zapisani imeni: Majer in Mathias. Smo v svobodni Jugoslaviji! A vendar trpimo, da načeljuje še vedno okrajnemu glavarstvu v Radovljici mož nesrečnega imena — dr. Friderik Mathias.

Iz Radovljice se piše: Pri nas še vedno glavari dr. F. Mathias, mož, ki se ga drži kri nesrečnih septembrskih žrtv leta 1908. Da je ta mož pri nas še mogoč, je vzrok ta - le: Našega okrajnega narodnega zastopa so se po večini — žal polastili možje, ki so bili prej najhujši vladni podrepniki in najhujši klerikalci — izvzemi pri možpoštenjakov. Ker jim je pa dr. Mathias izkazoval prej vse mogoče udobnosti, jih oproščal vojaštva, dajal jim razne prednosti in razprostrl nad njimi svoje vsemogočne peruti — so mu sedaj izkazali svojo hvaležnost s tem, da ga puste na njegovem stolčku. Mož je ves srečen in se je že prej javno hvalil, da ostane v Radovljici — četudi gredo vsi glavarji. — Kako vre tu med prostim ljudstvom radi tega moža, vemo pa tu oni, ki imamo priliko, slišati ljudsko govorico, ki izzveni navadno v ta - le konec: Ker so se polastili vse moči le duhovniki in doktorji, ni čuda, ako so obdržali glavarja, ki je samo za to tu, da zatira revnejše sloje, leta za babami in oprošča ljudi vojaštva, kateri so mu prinašali na mernike pšenice. Moj nasvet je: Narodni svet naj odstavi takoj lopova, potem zadobi vsa javnost zaupanje v Jugoslavijo, drugače ne vem, kaj bo, posebno sedaj, ko se vračajo domov oni možje, katere je ta samopašnež spravil v vojaško suknjo. Ako je moral iti Luschin takoj, ko je bil kot uradnik do skrajnosti takten in nepristranski do strank brez izjeme, toliko hitreje bi moral iti tak izvržek, kakor je ravno dr. Mathias. Ako hoče imeti Narodni svet natančnejše podatke o njem, svetujem, da se obrne na prejšnjega glavarja Župneka. — In slednjič mož niti slovenščine ni toliko zmožen, da sestavi daljši slovenski koncept. — Ravnotako priporočam v pretres našega političnega komisarja Friedla v evidenco. Mož sploh ni zmožen slovenščine toliko, da bi mogel slovensko uradovati. — Ko sem pred dvema letoma pomagal na glavarstvu, sem imel čast nemške koncepte tega moža predstavljati v slovenščino, ker drugače ni šlo.

Pozor mesarji in prekupeci! Govejo živino kupovati od mimo idočih čet in jo klati ali prodajati v špekulacijske svrhe, je strogo prepovedano. Vse tozadevne dosežanje naredbe glede klanja in prodaje goveje živine ostanejo še do nadaljnjega v veljavi. Opozorja se ponovno, da ni nikdo upravičen kupovati govejo živino, ko nje, hrano in druge vojaške predmete od vojaštva. To blago prevzemalci imajo pravico edinole Vnovčevalnica za živino in mast, oddelki Narodne obrambe, županstva in v to pooblašene osebe, ki morajo o vseh prevzetih predmetih voditi natančne račune. — Narodna vlada SHS, v Ljubljani. — Kmetijsko poverništvo.

Wilson nam pošlje živil in drugih potrebščin. Iz Brna poročajo iz tamkajšnjega ameriškega poslanstva, da odpotuje upravitelj za živila Zednjenih držav, Herbert Hoover, čez nekaj dni v Evropo kot specialni zastopnik

predsednika Wilsona, da se bo posve-toval z aliranimi državami, kako naj se pošilja narodom v avstro-ogrski živil in drugih potrebščin.

Italijanski plen. Italijani so vplenili za bežični četami bivše Avstro - Ogrske 6818 topov in vjeli 416.116 mož in 10.658 častnikov. Pravi-jo pa, da to še ni končno število, mar-več da še vedno štejejo. Italijani so do-speli v Inomost.

Rajhovski vojniki s tisočaki. Na dan, ko je bila potopljena oklopna »Viribus Unitis«, so se pripeljali prvi rajhovski mornarji iz Pulja v Ljubljano. Tu so bili ustavljeni in preiskani. V takozvanih »Brotsackih« so našli pri vsakem naravnost neverjetno šte-vilo avstrijskih bankovcev-tisočakov. Kje so te tisočake dobili, je vprašanje. Zaslužili jih gotovo niso. Ti bankovci so bili seveda zaplenjeni.

Iz Žužemberka nam poročajo: Tudi tu se giblje! Odbor N. vječa je organiziral Narodno Obrano, kateri je prijavljenih že nad 600 mož in fantov iz občin Žužemberk, Zagradec, Am-brus, Dvor in Ajdovec. Dne 7. novem-bra t. l. vršila se je na glavnem trgu slovesna zaprisega, potem ko je preje nagovoril moštvo s času in preobratu primernim nagovorom tukajšnji javni notar Anton Carli. Promet je živahen, skozi prihajajo karavane vračajočih se vojakov, vendar nerednosti dosedaj ni bilo. Samo pri N. O. bi želeli več smisla in resnosti za stvar. V kratkem odide-jo vojniki k svojim kadrom, od koder upamo, da se kmalu zopet vrnejo do-mov.

Nemiri v moziški dolini na Koroškem. Pretekli terek so bili izbruhnili v moziški dolini veliki nemiri. Začelo se je v Prevaljah, kjer so oplenili transportni vlak. Boliševiška množica je oropala hišo pri Biziahu in razde-jala par trgovin. V Guštaju so ople-nili par trgovin. Istočasno so ropali v Orni in Možici. Vojaštvo, došlo iz Ce-lja, je napravilo takoj red v Sp. Dravo-gradu, v Guštaju in Prevaljah. Celov-ški »Wehranusschuss« posluje tako ne-spametno, da zdrži orožje za slo-venske kraje.

Narodna obrana za občino Treb-nje. Na sestanku zastopnikov občine, Sokola, Orla in obeh ogniegasnih dru-štev dne 3. novembra 1918 se je usta-novil sledeči odbor N. O. za občino Trebnje: Alojz Pavlin, predsednik; Franc Gabrovšek, podpredsednik; Jo-sip Stupica, tajnik; Josip Zupančič, blagajnik; Mirko Tomšič, načelnik; Josip Pust, Franc Fink, Anton Novak, podnačelniki.

Gospodarstvo.

Kuponi vojnih posojil. Ljubljanska kreditna banka opozarja zavode in privatne lastnike vojnih posojil, da je v smislu skle-pa Narodne vlade izplačevanje kuponov vojnih posojil začasno ustavljeno, vsled če-sar naj opuste pošiljanje teh kuponov v vnovčenje. Ko se bo zopet pričelo z vovčenjem teh kuponov, bomo javnost pravočasno obvestili.

Krma za konje! Poslovalnica za krmila v Ljubljani ima v tovarni v Medvodah za mela s no krmu, ki jo oddaja za vso okolico na licu mesta v tovarni v Medvodah in sicer za ceno 44 kron za 100 kg. Kupci jo lahko do-be brez posebnega nakazila in naj pri-neso seboj potrebne vreče.

Raznoterosti.

Nemci pred 2000 leti. (Iz zgodovine narodov.) Na sedanjem Francoskem, ki se je v 1. stoletju pred Kristovim rojstvom, torej približno pred 2000 leti, zvalo Galija, so prebivali razni galski rodovi, tekmujoč med seboj za nadvlado. Zgodilo pa se je, da je ena teh strank poklicala na pomoč Nemce, ki so se tedaj zvali Germani in so prebivali onostran reke Rena, torej v se-danjih nemških deželah. Hitro so bili na mestu. Zgodovinar nam sprčuje, da se je kar naenkrat privadilo nad 100.000 divjih in barbarskih ljudi, ker se jim je zahotelo ro-dovitne galske t. j. francoske zemlje. Na-stopili so takoj kruto in oblastno, podjar-mili uboge razcepljene galske rodove, za-htevali talnike, naložili visoke davke in za-čeli — vladati na tuji zemlji. Zlasti se je v tem oziru odlikoval njihov kralj Ariovist, ki je nastopal z največjo nasilnostjo in tr-pinčil otroke galskih plemičev, izročen ne mu kot talnike, na najhujši način. Pozno so spoznali Galci, kam jih je dovedla ger-man-ska »pomoč«. Videč, da germanskega ti-ranstva ne morejo dalje prenašati, so se obrnili do mogočnih Rimljanov, da jih re-šijo suženjstva in zatiranja, v katero so bili zabredli. Rimski vojskovodja, znameniti mogočnik Julij Cezar se jih usmili ter jim obljubi svojo pomoč proti Germanom. Po-zove njih kralja na razgovor. A kaj stori German? »Če bi jaz kar trebal od tebe bi se jaz potrudil k tebi; če hočeš ti kaj od mene, moraš ti k meni priti«. Tak je bil od-govor. Pomisliti moramo, kako hudo je ta oblastna beseda užalila mogočnega Rim-ljana, ki je tedaj gospodoval celemu svetu. Zagrozil mu je tedaj z orožjem. A German se ni dal ustrahovati, češ, da je galske ro-dove premagal in ima sedaj pravico gospo-dovati nad njimi. Sicer pa da naj le pride; videl bo, da so Germani nepremagljivi. Med tem je germanski kralj zbiral vedno nove čete in prepeljeval svoje trume čez Ren v Galijo. Tudi Cezar se je začel pri-pravljati na spopad, čeprav je mislil, da se bo German vendarle premislil udariti se ž njim. Pred bitko je tudi res še prišlo do razgovora. Ali tu se je germanski kralj po-kazal v vsej svoji oholosti in nesramnosti.

Trdil je, da so mu Galci svojo zemljo po-darili, da je torej njegova; da je prišel v Galijo, ne zato, da se vojskuje, temveč da jo brani. Cezar naj kar lepo pobere svoja šila in kopita in odrine, ako hoče sebi do-bro, sicer da bo ravnal ž njim kot s sovraž-nikom. Med tem pogovorom se germanski vojniki, ki so spremljali svojega poveljnika, niso mogli vzdržati, da ne bi — brez vzro-ka ali povoda — začeli metati kamenje in sulice pa Cezarjeve spremljevalce. Ta pre-držnost je razkačila rimsko vojsko do skrajnosti. Nasočila je Germane, jih v ljutem boju porazila in zapodila nazaj pre-ko Rena. Kdor primerja sedanje razmere z nekdanjimi, vidi, da se v zgodovini vse po-navlja, četudi z majhnimi izpremembami. Dejstvo je, da so bili že pred 2000 leti pra-dedje sedanjih Nemcev taki, kakršni so nemški ljudje danes: oblastni, kruti, bar-barski, tuje zemlje željni, zatiralci vsega, kar ni nemško. Svetovna vojska nam to izpričuje.

Krupova tovarna odpušča delavce. Kakor poročajo z Berolina. Je odpustila Krupova tovarna v Essenu 10.000 delavcev. Med delavstvom vlada veliko razburjenje.

75 milijonov frankov za porušene francoske cerkve. »Osservatore Romano« poroča, da so nabrali v Ameriki 75 milio-nov frankov za gradbo porušeni in poško-dovanih cerkva na Francoskem.

Nemški cesarski gradovi kot lazareti. Iz Berolina poročajo, da je sedaj že bivši nemški cesar pričetkom novembra ponudil okoli 60 gradov in dvornih poslopj v svrhu zavetišča za ranjence.

V tunelu južne železnice našli 297 trupel vojakov. Iz Inomosta poro-

čajo, da so v tunelu južne železnice na-šli 297 trupel vojakov. Vojaki so stis-njeni po vlakih, stoje na stopnicah in na strehah je poln zadnji kotiček. Po večini so oslabei in lačni. Ni čuda to-rej, ako je toliko nesreč.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcijski »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K. Posamezna številka 30 vinarjev.

Uredništvo in upravlništvo:

Sodna ulica št. 6, pritličje desno.

Inserati po dogovoru.

Pobarvano blago

(črno, rdeče, modro, rjavo itd.) starih ponoše-nih, obledelih in včasih že zavrzanih oblek je uporabno kot novo!

Domače platno, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila po pošti se uljudno priporoča

Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica

Josip Reich, Ljubljana

Poljanski nasip št. 4.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica št. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog K 66.800.000
hipotečnih in občinskih posojil „ 27.000.000
in rezervnega zaklada „ 2.000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljana lično domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% ozir. 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Tvrdka: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in

vino vermouth

po ugodnih cenah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavozo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1.000.000.

Hranilne vloge K 23.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Jadranska Banka

Podružnica Ljubljana.

Delniška glavica: . . . K 12.000.000.

Rezerve: okrog K 1.000.000.

Centrala: TRST.

Podružnice:

Dubrovnik

Dunaj

Kotor

Metković

Opatija

Split

Šibenik

Zadar

Sprejema:

Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd. srečke c. kr. razredne loterije.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-lantneje.

Brzjavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . K 10.000.000.—

Rezervni fond . . . K 2.000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-nih papirjev, deviz in valut. Vnov-čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese

k vsakemu žrebanju.

Posojila

na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

c. kr. avstrijske državne loterije.